

Spis treści

Wykaz skrótów	XV
Rozdział I. Znaczenie dóbr i interesów poszkodowanego w prawie deliktów	1
§ 1. Uwagi wprowadzające	1
§ 2. Kontekst występowania formuły dóbr i interesów poszkodowanego oraz wymogu wartościowania interesów poszkodowanego w polskim prawie czynów niedozwolonych	10
I. Uwagi ogólne	10
II. Bezprawność szkody	11
III. Szkoda	15
IV. Związek przyczynowy	17
V. Normy kolizyjne – prawo właściwe dla zobowiązań pozaumownych	18
VI. Dobra osobiste: problem fakultatywności zadośćuczynienia oraz „ważenia interesów”	19
VII. Bezprawność zachowania szkodzącego	21
Rozdział II. Przedmiot i cel opracowania	25
§ 1. Aktualność zagadnienia dóbr i interesów poszkodowanego – uwagi o celu opracowania	25
I. Wprowadzenie	25
II. Reprezentatywne przykłady	28
1. Problem bezprawności szkody	28
2. Problem związku przyczynowego	39
§ 2. Przedmiot, cele i zakres opracowania	42
Rozdział III. Dobra i interesy chronione w strukturze wybranych systemów odpowiedzialności deliktowej. Potrzeba i sposoby ograniczenia odpowiedzialności deliktowej do szkód wynikających z naruszenia określonych interesów poszkodowanego	49
§ 1. Uwagi ogólne	49
§ 2. Model niemiecki	51
§ 3. Model francuski	72
§ 4. Model włoski	84
§ 5. Model <i>common law</i>	101

§ 6. Zasady Europejskiego Prawa Deliktów (PETL) i Projekt Wspólnych Ram Odniesienia (DCFR)	110
§ 7. Podsumowanie: w poszukiwaniu właściwego „filtra”	127
Rozdział IV. Konstrukcja prawna czynu niedozwolonego a dobra i interesy chronione w ramach odpowiedzialności deliktowej	137
§ 1. Uwagi ogólne	137
§ 2. Czyn niedozwolony – konstrukcja prawna i znaczenie poszczególnych przepisów dotyczących odpowiedzialności deliktowej	138
§ 3. Względny charakter odpowiedzialności deliktowej, zasada ograniczenia odpowiedzialności do bezpośrednio poszkodowanego oraz pojęcie wierzyciela w stosunku deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej	142
I. Implikacje względnego charakteru odpowiedzialności deliktowej	142
II. Wierzyciel w stosunku odpowiedzialności odszkodowawczej – problem odpowiedzialności wobec poszkodowanych pośrednio	145
1. Uwagi ogólne	145
2. Ograniczenie odpowiedzialności do bezpośrednio poszkodowanych – sposoby ograniczenia	146
3. Kryterium podziału podmiotów dotkniętych szkodą na poszkodowanych pośrednio i bezpośrednio	148
4. Ograniczenie obowiązku odszkodowawczego do poszkodowanych bezpośrednio jako samodzielna reguła odpowiedzialności deliktowej – krytyka wyróżnienia	153
5. Pojęcie wierzyciela w stosunku deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej – konkluzje	162
§ 4. Przesłanki odpowiedzialności deliktowej	163
I. Przesłanki występujące w niektórych podstawach odpowiedzialności	163
1. Bezprawność deliktowa	163
A. Uwagi ogólne	163
B. Bezprawność (obiektywna nieprawidłowość) a wina, znaczenie prawne należytej staranności	166
C. Bezprawność jako naruszenie prawa podmiotowego ..	174
D. Bezprawność jako sprzeczność z prawem przedmiotowym i problem bezprawności względnej ..	179

E. Bezprawność jako sprzeczność z zasadami współzycia społecznego	185
2. Wina i model należytej staranności	189
II. Przesłanki uniwersalne	197
1. Zdarzenie szkodzące	197
2. Związek przyczynowy	203
A. Konstrukcja związku przyczynowego	203
B. Adekwatność związku przyczynowego jako środek selekcji dóbr i interesów podlegających ochronie odszkodowawczej	211
§ 5. Wnioski: znaczenie poszczególnych przesłanek odpowiedzialności a bezprawność szkody	216
§ 6. Szkoda i jej bezprawność	219
I. Pojęcie szkody: aspekt negatywny (szkoda prawnie relewantna)	219
II. Szkoda w ogólności: bezprawność jako cecha ogólnego pojęcia szkody, konsekwencje ograniczenia zakresu pojęcia szkody do uszczerbków w dobrach i interesach prawnie chronionych	220
III. Rodzaje szkód, typy szkód podlegające naprawieniu	226
1. Uwagi ogólne	226
2. Pojęcie straty i rodzaje strat	232
3. Utracone korzyści	233
4. Krzywda	234
IV. Bezprawność szkody jako naruszenia czy bezprawność szkody jako skutku?	235
Rozdział V. Dobra i interesy tradycyjnie pozostające pod ochroną deliktową	241
§ 1. Wprowadzenie	241
§ 2. Dobra osobiste	242
I. Ochrona dóbr osobistych – konstrukcja prawna	242
II. Deliktowa ochrona dóbr osobistych: naruszenie dobra osobistego a bezprawność szkody	247
1. Uwagi ogólne	247
2. Bezprawność szkody a bezprawność zachowania szkodzącego (naruszenia dobra osobistego)	248
3. Bezprawność szkody a problem tzw. fakultatywności zadośćuczynienia	257
§ 3. Zakres interesów chronionych w ramach prawa własności	261
I. Szkody wyrządzone w następstwie naruszenia własności (treść prawa własności)	261

1. Uwagi wstępne	261
2. Szkada wynikła z utraty, zniszczenia lub uszkodzenia rzeczy	261
3. Utrata możliwości używania rzeczy jako szkoda lub źródło szkody	270
4. Utrata i uszkodzenie rzeczy oraz utrata możliwości korzystania z niej – szkoda a jej bezprawność	280
5. Wpływ dotychczasowych ustaleń na rozwiązanie wybranych problemów szczegółowych	283
6. Ciężar dowodu	288
§ 4. Możliwości zarobkowe i widoki powodzenia na przyszłość (art. 444 KC): szansa osiągnięcia dochodów i powodzenia w przyszłości	290
I. Dobra i interesy poszkodowanego chronione w uregulowaniu art. 444 KC	290
II. Znaczenie normatywne art. 444 § 2 KC	294
§ 5. Utrzymanie i alimentacja (art. 446 KC)	297
Rozdział VI. Ochrona deliktowa pozostałych dóbr i interesów	303
§ 1. Utrzymanie integralności majątku oraz pomnażanie majątku jako interesy chronione prawnie	303
I. Uwagi ogólne	303
II. Obserwacje prawnoporównawcze: problem tzw. szkody czysto majątkowej (<i>pure economic loss</i>)	306
III. Argumenty płynące z treści norm wyższego rzędu oraz z prawa międzynarodowego	312
IV. Podsumowanie	319
§ 2. Problem roszczeń z zakresu tzw. <i>wrongful life</i>	319
§ 3. Roszczenia z zakresu tzw. <i>wrongful conception</i> i <i>wrongful birth</i>	326
§ 4. Interesy chronione przez przepisy z zakresu prawa rodzinnego oraz dobro w postaci więzi rodzinnych i emocjonalnych	334
§ 5. Posiadanie	342
I. Uwagi ogólne	342
II. Szkada majątkowa mogąca powstać na skutek naruszenia posiadania	343
III. Posiadanie jako interes podlegający ochronie odszkodowawczej w prawie polskim	352
1. Charakter prawny posiadania	352
2. Cele ochrony posesoryjnej i ryzyko podwójnej kompensacji – argumenty przeciwko bezprawności szkody wynikającej z naruszenia posiadania	354
3. Czy posiadanie nieodpowiadające prawu podmiotowemu nigdy nie zasługuje na ochronę odszkodowawczą?	356

4. Wnioski końcowe – zakres ochrony deliktowej posiadania	359
IV. Ochrona odszkodowawcza a ochrona posesoryjna	361
§ 6. Wierzytelności (prawa względne)	362
I. Wprowadzenie – zakres rozważań	362
II. Problem bezprawności zachowania: odpowiedzialność dłużnika lub osoby trzeciej za naruszenie wierzytelności na podstawie art. 415 KC	365
III. Bezprawność szkód wynikających z naruszenia wierzytelności – wierzytelność jako interes godny ochrony deliktowej	370
1. Uwagi ogólne	370
2. „Otoczenie prawne” – znaczenie reżimu odpowiedzialności kontraktowej oraz przepisów art. 59 i 527 KC	371
3. <i>Floodgates argument</i>	374
4. <i>Animus laedendi</i> jako granica interesów godnych ochrony, problem art. 443 KC	376
5. Wyjątki – art. 446 KC	377
§ 7. Prawa udziałowe w spółkach kapitałowych	377
I. Uwagi ogólne	377
II. Uzasadnienie poszczególnych stanowisk doktryny	379
III. Bezprawność szkody współników i akcjonariuszy	385
1. Kryteria oceny szkody jako bezprawnej	385
2. Rezultat oceny bezprawności szkody	388
3. Bezprawność szkody wyrządzonej przy wykonywaniu władzy publicznej	390
IV. Istnienie szkody a jej bezprawność	392
§ 8. Zdolność kredytowa (wiarygodność finansowa)	393
§ 9. Konkurencja oraz indywidualne interesy konsumentów	398
I. Struktura ustawodawstwa z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów a problem odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę wyrządzoną naruszeniem reguł konkurencji	398
II. Odpowiedzialność za szkodę wynikającą z naruszenia reguł konkurencji: podstawa prawna odpowiedzialności przed wejściem w życie NaprSzkPrKonkU	400
§ 10. Środowisko	404
§ 11. Szansa (ekspektatywa)	410
I. Uwagi ogólne	410
II. Utracona szansa – problem dobra prawnego czy szkody?	411

III. Przyczyny wyłączenia indemnizacji szkody ewentualnej a kompensacja szkód wynikających z utraty szansy (ekspektatywy)	413
IV. Szansa jako dobro prawnie chronione?	415
Rozdział VII. Ocena bezprawności szkody	417
§ 1. Charakter prawny i funkcja bezprawności szkody	417
I. Ustalenie bezprawności szkody jako ocena	417
1. Pojęcie ocen i wypowiedzi oceniających i kwalifikacja bezprawności szkody	417
2. Podmiot oceny: granice swobody oceny a krytyka bezprawności szkody	421
II. Funkcja bezprawności szkody	425
§ 2. Stosowanie przesłanki bezprawności szkody	426
I. Kryteria oceny bezprawności szkody	426
1. Pierwotna ochrona przyznana przez prawo pozytywne	426
A. Przepisy przesadzające o bezprawności szkody?	426
B. Przepisy ponadustawowe uwzględniane przy ocenie bezprawności szkody – Konstytucja RP, prawo unijne i prawo międzynarodowe a problem wykładni zgodnej i skutku horyzontalnego	429
C. Różnorodność sposobów uwzględniania norm prawa pozytywnego przy ocenie bezprawności szkody – podsumowanie	434
2. „Otoczenie prawne” (spójność systemu prawnego i proporcjonalność) oraz funkcja odpowiedzialności (problem podwójnej kompensacji, zasada restytucji)	438
3. Podstawa odpowiedzialności (zasada odpowiedzialności, cel normy stanowiącej podstawę odpowiedzialności)	440
4. Subiektywny aspekt zachowania poszkodowanego i odpowiedzialnego za szkodę, <i>animus laedendi</i>	443
5. Charakter relacji poszkodowanego i potencjalnie odpowiedzialnego za szkodę, przewidywalność szkody, uzasadnione oczekiwania poszkodowanego (zaufanie)	445
6. „Ważenie dóbr i interesów” (interes poszkodowanego a interes ogólnospołeczny i interes potencjalnie odpowiedzialnego za szkodę, społeczne następstwa przyписania odpowiedzialności i społeczny odbiór rozstrzygnięcia)	453
II. Praktyczne aspekty stosowania przesłanki bezprawności szkody. Problem ciężaru dowodu, kwestionowanie ustaleń sądu dotyczących istnienia lub nieistnienia szkody	463

III. Stosunek bezprawności szkody do zbliżonych instytucji prawnych	466
1. Bezprawność szkody a kontratypy kodeksowe i pozakodeksowe: kontratyp jako kategoria pusta	466
2. Bezprawność szkody a nadużycie prawa podmiotowego (art. 5 KC)	473
Rozdział VIII. Bezprawność szkody – uwagi o konstrukcji prawnej i terminologii	477
Indeks rzeczowy	485